

Bolivia – 2012

Wat eraan vooraf ging

Het zal ergens in 2011 geweest zijn dat Ingrid aan de praat raakte met een collega die nét terug was uit Bolivia en Peru. Zonder ook maar een foto gezien te hebben, begon het bij Ingrid meteen te kriebelen: als we toch eens naar Bolivia zouden gaan! Vincent wilde ook Peru aandoen, het is zo ver weg en als we er dan toch zijn ... Maar gaandeweg werd het ons duidelijk dat een maand Bolivia ook nog veel te kort was en dat we ons daarom zouden beperken tot het hoogland, dat gedomineerd wordt door de Andes. Hij bestaat uit twee gigantische rotsketens, met daar tussenin de Altiplano, een plateau waar het meerendeel van de Bolivianen woont en waar ook La Paz ligt. Het toeval wilde dat in La Paz een oud-afdelingsgenoot van Ingrid woonde, Corien. Dat zou de uitvalsbasis worden bij onze reis door Bolivia.

We zouden aanvankelijk 's middags om half 3 vertrekken, maar dat werd ineens vervroegd naar half 7 in de ochtend. Dat zou betekenen dat je midden in de nacht moet opstaan en aangezien we pas rond middernacht vanaf Madrid door zouden vliegen, zouden dat twee gebroken nachten achter elkaar zijn. Niet echt iets om de vlag voor uit te hangen! We besluiten de dag daarvoor al naar Madrid te vliegen en te overnachten in hetzelfde hotel waar Ingrid met haar moeder en zus de maand daarvoor al een paar dagen was. En: we zouden nog een hele dag door Madrid kunnen struinen!

Bolivia

Bolivia, vernoemd naar de Zuid-Amerikaanse onafhankelijkheidsstrijder Simón Bolívar, is een van de minst bezochte landen in Zuid-Amerika. Het is ook een van de veiligste landen. In 1825 werd het een onafhankelijke republiek, na bijna drie eeuwen een Spaanse kolonie geweest te zijn. Sindsdien is Bolivia bijna de helft van zijn land aan de omliggende landen kwijt geraakt. Het meest dramatische was toch wel het verlies van de verbinding met de Stille Oceaan aan Chili in 1884. Dit bemoeilijkt nog steeds de export van Bolivia enorm. Wat er nu nog over is, bestrijkt ruim 1 miljoen km², 226 keer zo groot als Nederland.

Terwijl de formele hoofdstad Sucre is, zetelen president en parlement in La Paz. Als een van de twee hoofdsteden geldt La Paz met een gemiddelde ligging op 3.650 m (het heeft bijna een kilometer aan hoogteverschillen) als de hoogste hoofdstad ter wereld. En als we dan toch met records bezig zijn: het Titicacameer, dat voor een groot deel binnen de grenzen van Bolivia valt, is met een hoogte van 3.810 meter het hoogst bevaarbare meer ter wereld. Salar de Uyuni, in het zuidwesten van het land, bevat meer dan 10 miljard ton zout en gaat door voor de grootste zoutvlakte ter wereld.

Er wonen ongeveer 9 miljoen mensen, meer dan de helft spreekt een inheemse taal. Een groot probleem vormt het hoge percentage analfabeten, het hoogste van Latijns-Amerika. Lange tijd was de politieke situatie behoorlijk instabiel met tussen 1825 en 1982 maar liefst 188 coupes, goed genoeg voor een plaats in het Guinness Book of Records. Sinds 2006 is Evo Morales aan de macht, de eerste president van inheemse komaf. Hij heeft goed onderwijs tot prioriteit verheven en is een grootscheepse alfabetiseringscampagne in het land gestart.

Met een inkomen per hoofd van de bevolking van 900 dollar per jaar geldt Bolivia als het armste land van Zuid-Amerika. Ongeveer 60 procent van de bevolking leeft in armoede,

terwijl 14 procent zelfs moet leven van minder dan één dollar per dag. Het feit dat Bolivia er economisch zo slecht voor staat, is moeilijk te begrijpen als je in aanmerking neemt hoeveel bodemschatten het land bezit. Na Venezuela beschikt het over de grootste gasreserves van de regio. De export van dat gas is echter vanwege het ontbreken van een verbinding met de zee een kostbare en politiek gecompliceerde kwestie. Het wekt ook veel weerzin bij het Boliviaanse volk gezien het roerige expansieve verleden van de buurlanden.

Coca is een bijzonder belangrijk landbouwproduct van de Boliviaanse boeren. Maar de productie van cocaïne is illegaal en dus ook de verkoop van coca aan de drugsmafia. Dat er toch veel boeren zijn die hun producten aan cocaïneproducenten verkopen, komt vooral doordat de coca nog te weinig oplevert op de legale markt. En dat terwijl er talrijke toepassingen zijn die niets te maken hebben met de fabricage van drugs. Sinds Morales aan de macht is, is de lobby voor legale cocaverbouw weer nieuw leven ingeblazen. Morales was van oorsprong namelijk een echte cocaboer (cocaboer) en fungeerde zelfs jarenlang als vakbondsman voor cocaboeren, in welke functie hij streed voor een legalisering van het gewas. Coca wordt overal in Bolivia als thee gedronken (mate de coca), maar vooral op de hoogvlakte omdat het uitermate effectief is tegen hoogteziekte. Mijnwerkers en boeren, die zwaar lichamelijk werk verrichten, kauwen het, want het vermindert hun hongergevoel en geeft hun extra energie. Probleem is dat de coca en de producten die ervan worden gemaakt niet mogen worden uitgevoerd vanwege narcoticaverdragen. En daarmee mist het land een economische kans. Overigens vormde coca ooit een bestanddeel van Coca-Cola, maar daar is ze al lang geleden uit verdwenen.

Wij bezocht dit bijzondere land in april-mei 2012. De koers: 1 boliviano is ruim 11 eurocent.

Zaterdag 21 april – op reis

Gisteren heeft Ingrid tot tegen middernacht doorgewerkt om haar werk enigszins af te krijgen, dus van het plan om de dag tevoren de rugzak te pakken komt weinig terecht. Als Vincent op de ochtend van vertrek naar boven roept 'We hebben nog vijf minuten en dan moeten we weg' staat Ingrid in haar ondergoed bij een bed vol rotzooi, die allemaal in de rugzak moet. Behalve de gebruikelijke dingen zijn dat ook een dikke slaapzak, een matje en de wandelstokken.

Na een geweldige eindsprint pakken we de trein richting Schiphol en landen later op de avond in Madrid. Ingrid weet de weg naar het hotel nog feilloos te vinden en tegen middernacht zijn we er. Omdat het zaterdagavond is en we midden in het centrum zitten, is het een drukte van belang. We checken snel in en duiken dan toch nog even een lokaal cafeetje in voor een biertje met olijven. Vandaag heeft Real Madrid met voetballen gewonnen van aartsrivaal Barcelona, dus de stemming zit er goed in. Sterker nog: we zitten precies onder het megagrote televisiescherm, waar natuurlijk niemand wil zitten omdat ze allemaal de nabeschouwingen willen zien.

Zondag 22 april – Madrid

Vandaag hebben we in sneltreinvaart de stad bekeken. De highlights voor Vincent en nog wat dingen waar Ingrid vorige maand niet aan toegekomen is, zoals het Plaza Major en de Rastro. De terrasjes op de sfeervolle pleinen zijn overvol, iedereen geniet van het mooie weer. Maar dat is niet de enige reden dat het zo druk is: vandaag wordt de marathon van Madrid gelopen, sterker nog: als wij nietsvermoedend parque de el Retiro

doorkruisen, komen we precies bij de finish uit waar net de winnaar langsschiet. Nu snappen we waarom het overal zo druk is en ons hotel helemaal vol zit.

's Avonds pakken we de metro weer naar het prachtige vliegveld. We kunnen het uitgebreid bekijken omdat we om onduidelijke redenen anderhalf uur vertraging hebben. Maar tegen 2 uur stijgen we dan eindelijk op. Ingrid heeft de pech dat haar TV-schermpje het niet doet, niet echt leuk met een vlucht van ruim twaalf uur in het verschiet. Maar met een slaappil gaat de tijd toch nog snel en maandagochtend landen we in Lima, op zeeniveau. Het is moeilijk voor te stellen dat we over een paar uur op ruim 4.000 meter hoogte ons einddoel bereiken.

Maandag 23 april – La Paz

De vlucht over de besneeuwde toppen van de Andes is erg mooi. Uiteindelijk vliegen we over het immens grote Titicaca-meer en dan zijn we eindelijk in La Paz, het is maar een klein vliegveld en je merkt meteen dat het ademen moeilijker gaat. Het is dan ook met 4.068 meter het hoogst gelegen internationale vliegveld ter wereld. Het ligt in El Alto, een soort voorstad van La Paz. Omdat het minstens 500 meter hoger ligt dan La Paz, wonen hier de armste mensen. Beide steden hebben ieder ongeveer 1 miljoen inwoners.

Silver, de vaste taxichauffeur van Corien, haalt ons op en Ingrid kan meteen haar Spaans oefenen. Veel auto's rijden in Bolivia op gas omdat dit land de grootste gasvoorraad van Zuid-Amerika heeft. In El Alto zien we goed het leven van alledag en ook volop Aymara-vrouwen met de zo typerende vlechten, de pollera (de wijde rok, ondersteund door een stel gesteven onderrokken) en het bolhoedje. Voor deze outfit moeten we teruggaan naar de tijd van de Spaanse overheersing. Bij de onderdrukking hoorde ook het instellen van verplichte kleding voor vrouwen. In de 16^e eeuw waren de bolhoedjes en de pollera in Andalucië in de mode. Dit was een manier om mensen uit hun eigen tradities en saamhorigheid los te rukken.

Silver stopt op een mooi uitkijkpunt met schitterend zicht op het lager gelegen La Paz en de gigantische met sneeuw bedekte piek van Mount Illimani. In korte tijd dalen we ruim 600 meter af naar de wijk Calacote, bij het huis van Corien en haar twee kinderen. Ze zijn erg blij met het pak hagelslag, een grote zak drop en de stroopwafels. Wij zijn blij met ons mooie kamertje boven met eigen sanitair.

Er wordt geadviseerd om het de eerste dagen rustig aan te doen zodat je aan de hoogte kan wennen. Alhoewel: een eerste verkennend rondje door de buurt moet toch te doen zijn. Maar dat loopt natuurlijk weer heel anders dan gepland: als wij de tuindeur uitgaan ontsnapt hun hond Salta en Ingrid draaft er achteraan. Via allerlei aanwijzingen van mensen uit de buurt (Salta is duidelijk een oude bekende) en de nodige straatjes krijgt ze Salta te pakken. Het is natuurlijk een manier om de omgeving te leren kennen, maar niet echt een handige: door de grote hoogte voelt Ingrid zich zo beroerd, dat ze meteen een paar uur op bed kan liggen.

O ja, Salta ontsnapt regelmatig en komt altijd vanzelf terug.

Dinsdag 24 april – La Paz

Al onze plannen voor vandaag kunnen we meteen schrappen: zowel de dokters, de transportsector als de docenten staken en dat betekent dat door alle blokkades de wegen naar het centrum potdicht zitten. Als we voor deze reis één rode draad moeten noemen,

dan zijn het helaas toch wel de huelgas (stakingen), een Spaans woord dat je tijdens je reis sneller leert dan je lief is. We blijven vandaag noodgedwongen in de buurt.

We gaan met Corien in een taxi naar een marktje in de buurt, een echte vrouwenwereld. Af en toe een verdwaalde man. Enigszins onwennig maakt Ingrid haar eerste foto van een marktkoopvrouw. Op de terugweg boeken we bij een reisbureautje voor morgen een vlucht naar Sucre, de hoofdstad van Bolivia, maar terug bij Corien worden de plannen al weer snel gewijzigd: morgen willen we toch eerst naar Cochabamba vliegen om van daaruit een leuke weekmarkt mee te pikken. En dan vrijdag door naar Sucre, zodat we nog nét op tijd zijn voor de veelgeprezen zondagmarkt in Tarabuco. Typisch wij: eerst doen en dan pas denken. Gelukkig weet Vincent het reisbureautje terug te vinden en is het omboeken geen probleem.

Wat een suffe dag, nu we door de stakingen vastzitten in een doodgewone buitenwijk van La Paz. Doelloos lopen we door de straten en ploffen op een bankje, in de schaduw van een boom. Het is even wennen dat de zon de andere kant op draait. We hebben zo'n zin om dit land te ontdekken, maar dat wil vandaag niet echt lukken. Tot we ineens stuiten op een stalletje waar een dame met twee lange vlechten stralend bowl verkoopt. Een glas vol fruitige heerlijkheid voor 3 bolivianos! We babbelen wat en al gauw vraagt een van de klanten: "Waar komen jullie vandaan?" Een goed moment om ons fotoboekje van de familie en Holland te laten zien. De verkoopster, Josefina, roept uit: "Mira las ovejas!" (Moet je die schapen zien) en ook de schaatsfoto doet het erg goed. Ze vergapen zich aan onze bollenvelden en sidderen als we vertellen dat Nederland deels onder de zeespiegel ligt. Tja, wat wil je als je je hele leven op de hoogvlakte van Bolivia woont. Al met al een juweeltje van een moment!

Woensdag 25 april – van La Paz naar Cochabamba

Silver staat al iets na zes uur op de stoep. De stakingen zijn gelukkig voorbij en hij brengt ons moeiteloos naar het vliegveld. Ingrid weet in haar beste Spaans te regelen dat we allebei bij het raam zitten zodat we de besneeuwde Andes goed kunnen zien. Voor het vliegveld laat een man zijn schoenen poetsen. Een verkoopster brengt hem koffie, een ander komt aanrennen met een broodje. Dat is nog eens efficiënt opstarten!

Met de roltrap gaan we richting de gate. Er staat een bordje bij: "Als u dit niet gewend bent, kunt u beter met de trap gaan." Het vliegtuig is misschien voor 10% gevuld, geen wonder dat het regelen van de raamplaatsen zo gemakkelijk ging. En Ingrid maar denken dat het aan haar charmes of haar Spaans lag! Het zicht op de besneeuwde Andes is werkelijk adembenemend en in iets meer dan een half uur vliegen we naar Cochabamba. Wat een veelbelovende naam! Maar vooral is het prettig om wat lager te gaan zitten (2.600 meter) zodat we aan de hoogte kunnen wennen.

Het vliegveld van Cochabamba heeft één bagageband, lekker overzichtelijk. Een patserige taxichauffeur vraagt 30 bolivianos, dat is veel te veel. Ingrid biedt 20 en uiteindelijk gaat hij mokkend met 25 akkoord. Vast slecht voor zijn ego.

Cochabamba is een grote, drukke stad. We laten ons in het centrum bij een guesthouse afzetten, maar dat is vol. De tweede en derde zijn ook vol, wat is hier aan de hand? Er blijkt een congres te zijn en uiteindelijk nemen we onze intrek in Florida Hostal. Onze kamer kijkt uit op een piepklein binnenplaatsje, de twee stoelen staan pal naast de gezamenlijke toiletten. Geen WC-papier, geen handdoeken, matrassen die doorzakken en

backpackers van net 20 jaar. Dit is even schakelen, maar we zijn al lang blij dat we wat hebben. Gabriel belooft ons voor morgen een kamer met eigen sanitair en hij geeft ons allerlei informatie.

Ons eerste doel is de woensdagmarkt van Cochabamba met vooral veel vee, de Mercado Ganado. Voor het eerst gaan we op pad met een trufi (nr. 103), een groepstaxi voor officieel zes personen. Hij is vol, maar dan ook echt propvol! Wij zitten ingeklemd op de voorbank, naast een aardige, wat oudere chauffeur. Als we aankomen bij de markt is er helemaal niets, alleen een leeg en stoffig terrein. Bij het uitstappen zegt Ingrid: "Vamos a comprar una oveja." (We gaan een schaap kopen) De chauffeur zegt nog: "Dat is zaterdag." Maar eerst zien, dan geloven. De markt is inderdaad zaterdag, dus die gaan we zeker missen. Zonder schaap stappen we in de eerste de beste trufi, we hebben dezelfde chauffeur als op de heenweg. Tot nu toe verloopt onze reis niet echt soepel. Tja, wij willen zonodig ongeorganiseerd.

De rest van de dag slierten we door de straten van het centrum van Cochabamba, waar het eigenlijk permanent markt is. Straat na straat slenteren we langs de kraampjes van wat de grootste markt van Bolivia schijnt te zijn. Zelfs bussen rijden stapvoets tussen de kraampjes door. Met foto's maken wil het niet echt lukken. De mensen willen het niet en stiekem willen we het niet doen. Maar daar staat tegenover dat we ontzettend veel zien. Na de bolhoedjes van La Paz, hebben de vrouwen hier allemaal lichte hoeden op met een brede rand. En natuurlijk de lange vlechten.

We komen uit bij de plek waar vandaan de minibusjes naar Tarata vertrekken, een dorpje iets verderop en we zitten weer op de voorbank. We zijn nog niet koud onderweg of een dame vertelt vanaf de achterbank dat er een blokkade is en dat we een alternatieve route pakken. Dat betekent van het asfalt af en met een propvolle minibus hossen we over een stoffig pad met diepe kuilen. Samen met een heleboel andere voertuigen, het opwarrelende stof waait ongehinderd naar binnen. Na een rivier doorkruist te hebben, komen we weer uit op het asfalt en gaat het laatste stuk snel.

Tarata blijkt een pittoresk, ingedut dorpje te zijn met mooie klinkerstraatjes en oude geveltjes. Er zitten wat vrouwen op een paar bankjes en ook nu scoort de kaart met de Hollandse schapen erg hoog. De straatjes zijn uitgestorven, waar is iedereen? We denken het antwoord gevonden te hebben als we langs een huisje met een rode vlag lopen. De vlag geeft aan dat hier alcohol te koop is, maar echt nodig is deze markering niet; het gelach en de alcohol dampen zeggen genoeg.

We rijden terug in een bomvolle trufi, maar die waagt zich niet aan de alternatieve route. Er rest ons maar één ding: bij de blokkades moet iedereen eruit, de trufi gaat niet verder. We gaan te voet langs de blokkade en stappen daarna in een andere trufi voor het laatste stuk. Stakingen en blokkades zijn hier aan de orde van de dag en wij kijken er inmiddels ook al niet meer van op. Het eetadresje uit de Lonely Planet bestaat niet meer en zo eindigen we total loss in een hamburgertent.

Donderdag 26 april – markt in Araní

Ons beoogde ontbijtadresje is nog potdicht, alhoewel we gisteren nog gevraagd hebben hoe laat ze open gaan. Dan maar naar de markt, waar een hele hoek met eetstalletjes is. We pakken de eerste de beste en ze hebben broodjes met kaas en mozzarella. We hebben wel zin in die mozzarella maar als het voor onze neus staat, blijkt het kip te zijn.

Heel vreemd, maar zo vinden zij het weer vreemd als we er wat tomaat bij vragen. De ober vraagt het wel twee keer en stuurt er dan iemand op uit om tomaten te kopen. Naast ons bestelt een man een kop koffie en gooit er vier scheppen suiker in. Langzaam maar zeker beginnen we te begrijpen waarom de meesten hier zo dik zijn. Als we weg gaan, klinkt er een hoop geschreeuw en worden we bijna omver gerend door twee agenten die een dief achtervolgen. Hij (een puber) wordt al snel gepakt en enigszins achteraf hardhandig aangepakt. Niemand kijkt er van op.

We pakken de trufi naar Araní voor de wekelijkse markt waar de mensen uit de omliggende dorpen massaal op afkomen. Overal zien we kleurrijke vrouwen die hun waar verkopen. Het is vooral veel groente en fruit, maar even verderop is de hoek waar de schapen verkocht worden. De dames zijn allemaal erg vriendelijk, foto's maken is geen probleem. Een van de dames vraagt zelfs of we een foto van haar willen maken. Wat meteen opvalt is hun hoed; niet een donker bolhoedje zoals in La Paz, maar een grote lichte hoed. Een oude man van 86 loopt met uitgestoken hand op Vincent af, Ingrid krijgt van een van de dames een kip te koop aangeboden, van een van de marktvrouwen krijgen we mandarijnen. Ingrid kan volop haar Spaans oefenen en raakt overal aan de praat. En Vincent maar wachten! Onze Hollandse kiekjes gaan van hand tot hand de halve markt over, kortom: het is een en al gezelligheid. Tussendoor worden er schapen verkocht en in de achterbak van een aftandse auto geladen, ze zijn bepaald niet te benijden. De kippen ook niet echt, want die gaan met z'n allen in een zak.

Uren later slenteren we weer naar de trufi en kopen een kaartje. Nu nog even wachten tot hij vol is. Tijd voor een verse jus. We zijn helemaal vól van deze markt; zo levendig en kleurrijk, de mensen zo aardig, de klinkerstraatjes en de bergen op de achtergrond zo mooi, geen toeristen. We besluiten ter plekke om niet naar de toeristische markt van Tarabuco te gaan. Leuker dan dit kunnen we het niet krijgen! De verkoopster van de jus komt halverwege bijschenken, ze had te veel geperst.

In een volle trufi rijden we terug naar Cochabamba en eten we bij een straatstalletje hamburgers met patat. En dan vroeg naar bed; we zijn kapot en morgen vliegen we naar Sucre.

Vrijdag 27 april – naar Sucre

De vlucht naar Sucre duurt nog geen half uur en is prachtig; we zitten allebei bij het raam en zien overal waar je maar kijkt bergen, waar steeds weer riviertjes doorheen kronkelen. Het zijn diezelfde bergen waartussen het kleine vliegveld van Sucre ingeklemd ligt. Om hier veilig te kunnen landen moeten de piloten over speciale vaardigheden beschikken, al was het alleen maar vanwege de harde wind die er met enige regelmaat voor zorgt dat het vliegveld gesloten wordt.

In Sucre laten we ons door een taxi bij het Grand Hotel afzetten. Er is nog maar één kamer, maar die vinden we te duur en te donker. We hijsen de rugzak weer op onze rug en zoeken verder. Het wordt uiteindelijk Hostal Libertad: vier sterren en een beetje sleets. Maar omdat hij niet in de Lonely Planet genoemd staat, is er volop plek. De kamer is enorm, de mensen zijn ontzettend aardig, de ligging is perfect met vanaf het dakterras een schitterend uitzicht over de stad. De klereherrie van het verkeer nemen we voor lief.

Sucre ligt op een hoogte van 2790 meter waardoor het het hele jaar een aangenaam klimaat heeft. Wat opvalt aan Sucre is dat je weinig traditioneel geklede mensen ziet.

Daarvoor in de plaats veel jonge mensen, het is duidelijk een studentenstad. Sucre was de eerste stad die in Bolivia werd gesticht, in 1538, en staat op de UNESCO-lijst, maar valt eerlijk gezegd door de drukte van het verkeer en de ontelbare bovengrondse kabels wat tegen. Tijd dus om ons te oriënteren op ons volgende reisdoel: Tupiza, bijna 200 kilometer ten zuiden van Uyuni op een hoogte van 2.950 meter. Het is vooral bekend vanwege de wildwesthelden Butch Cassidy en Sundance Kid, die hier aan hun einde kwamen.

De beste optie blijkt de bus te zijn, die morgen om half twee vertrekt en tegen middernacht in Tupiza is. We zien veel voordelen: morgenochtend kunnen we nog gebruiken voor Sucre en we hoeven geen tussenstop te maken in Potosí of Oruro. Bovendien zien we dan wat meer van het land. Ingrid belt naar Tupiza om in haar beste Spaans een hotel te reserveren.

's Avonds zien we weer verschillende demonstraties, het verkeer zit muurvast. Een studentenfanfare trekt door de straten. Met de eetadresjes uit de reisgidsen wil het niet echt lukken; de eerste is gesloten en de tweede bestaat niet meer. En zo belanden we per toeval in een hele leuke kleine pizzeria.

Zaterdag 28 april – naar Tupiza

Het was inderdaad een klereherrrie van het verkeer, maar gelukkig hebben we oordopjes. 's Ochtends bij het verwijderen gaat er bij Vincent één kapot en ergens diep in zijn oor blijft er een stuk achter. Koelbloedig duikt Ingrid met een pincent Vincents oor in, op zoek naar een onzichtbaar stuk schuimrubber. Na deze enerverende start zijn we klaarwakker en dat komt goed uit want we hebben een paar uur om Sucre te doorkruisen.

Het is heerlijk weer en we slenteren door de straten. Vincent gooit zijn eerste salteña (bladerdeeg gevuld met groente of vlees, erg lekker!) over zijn shirt. In een parkje is er voor kinderen van alles te doen. Er rijden allemaal autootjes rond en ze kunnen overal spelletjes doen. Aan een tafeltje maken de kinderen protestborden met de tekst "Derecho a lugar" (het recht om te spelen). Het demonstreren wordt zo van jongs af aan al met de paplepel ingegoten.

Op het busstation lopen wat schoenpoetsers rond, het zijn allemaal jonge kinderen. Een agent laat een van de jochies zijn schoenen poetsen, zijn jongere broertje blijft in de buurt. Het is eigenlijk een rotgezicht en heeft haast iets vernederends. De agent roept het broertje bij zich en geeft hem twee broodjes. Tja, de broertjes zijn waarschijnlijk blij dat ze wat geld kunnen verdienen.

Om half twee vertrekt onze bus voor de lange rit naar het zuiden. Voor het eerst zien we Bolivia vanuit de bus in plaats vanuit het vliegtuig. De weg is erg bochtig met veel klimmen en dalen.

Ergens halverwege passeren we Potosí, met 4.100 meter de hoogste stad ter wereld. Ooit bezat het de grootste zilvervoorraad ter wereld, waar miljoenen dwangarbeiders uit de Andes en slaven uit Afrika het leven verloren. In de loop van de 17^{de} eeuw telde Potosí bijna 200.000 inwoners en was daarmee een van de grootste steden ter wereld. Ter vergelijking: de grootste steden in Europa waren op dat moment Londen en Antwerpen, waarvan het inwonersaantal rond de 100.000 lag. Toen in 1719 een enorme

tyfysepidemie de stad teisterde, holde de bevolking achteruit. Met de onafhankelijkheid aan het begin van de 19^{de} eeuw waren er slechts 800 stadsbewoners over.

We zien de Cerro Rico al van verre. Zilver vinden ze nog nauwelijks in de schachten van deze reusachtige berg, maar de lokale bevolking probeert door het delven van tin en de laatste restanten zilver nog enigszins het hoofd boven water te houden. Het is een zwaar bestaan in het gure en arme Potosí. Er werken nog 7.000 mensen in de mijn, waaronder zo'n, 1.000 kinderen. En uitgerekend hier kun je een van de meest populaire toertjes van Bolivia doen: met een gids in een overall de mijn in. Het is er vies en nat en soms boven de 40 graden. Voor een middagje vast een hele belevenis, maar het heeft iets gènants als je het afzet tegen de rauwe werkelijkheid van de mijnwerkers.

Om iets na half elf rijden we een uitgestorven en donker Tupiza in. Een enorm contrast met de herrie van Sucre. Van hieruit willen we de zoutvlakte bezoeken, iets wat de meesten vanuit Uyuni doen. Maar in Tupiza schijnt het weer beter te zijn en zie je bij de excursie het mooiste gedeelte op het laatst. We zijn benieuwd hoe het er hier bij daglicht uit ziet.

Door de donkere en doodstille straten lopen we naar hostel Mitru Anexo. Ingrid heeft goed werk verricht tijdens het telefoongesprek want we worden inderdaad verwacht. Een vriendelijke jongeman wijst ons onze kamer waar we al snel in een diepe slaap wegzakken.

Zondag 29 april - Tupiza

Eerst maar eens uitzoeken met welk bureautje we de zoutvlakte willen bezoeken. We kiezen niet de goedkoopste. Enerzijds omdat we dan voor een deel een alternatieve route doen. Anderzijds ook wel om de groepen jonge Israëliërs te omzeilen, want die zie je hier veel en ze zijn als groep ontzettend overheersend. Gelukkig kiezen ze standaard voor de goedkoopste optie, dus dat is weer heerlijk voorspelbaar.

Onze keuze valt op het bureautje Alexandro, maar dan moeten er nog wel twee medepassagiers bijkomen. Spannend dus! De rest van de dag maken we een wandeling door Quebrada de Palmira. Het is een beetje zoeken naar het begin van de route, maar dan vinden we gelukkig toch het pad. Het is een prachtig gebied, een soort desolate desert met rode rotsformaties en metershoge cactussen. De stevige wind doet het zand opwaaien, de zon brandt op ons hoofd. Af en toe zien we wat ruiters, verder niemand. Al met al een prachtige wandeling door een prachtig gebied. Behalve het laatste stuk, daar ligt vooral veel afval.

Weer terug in Tupiza lopen we langs Alexandro in de hoop dat we medepassagiers hebben. We hebben geluk: er staan twee Fransen op ons te wachten, Marion en Jeremy, en we kunnen morgen vertrekken. Na de pizzeria duiken we nog even een internetcafé in en lezen dat het in Nederland nog steeds maar geen lente wil worden en dat het kabinet gevallen is. We missen niet veel dus. We nemen nog een laatste warme douche, want daar zal het de komende dagen wel niet van komen.

Maandag 30 april – dag 1 van de excursie naar de zoutvlakten

Al vroeg zijn we bij het bureautje, de Toyota Landcruiser en onze chauffeur Ernesto staan al klaar. Samen met Marion en Jeremy gaan we op pad voor onze vierdaagse excursie van in totaal ongeveer 1.000 kilometer.

Met als hoogtepunt Salar de Uyuni, met zo'n 12.000 km² verreweg de grootste zoutvlakte ter wereld. Ooit lag hier het enorme Minchin-meer, inmiddels zo'n 40.000 jaar geleden, dat grotendeels opdroogde. Wat overbleef waren een paar meren en zoutvlaktes. Nu is de zoutlaag op sommige plekken wel tot 20 meter dik.

Lithiumvoorraad

De Salar de Uyuni vormt een belangrijke winplaats voor het metaal lithium, dat uiteenlopende toepassingen kent. Zo wordt het bijvoorbeeld gebruikt bij de fabricage van batterijen en accu's, met name voor elektrische auto's. Tot nu toe is de exploitatie van het metaal nog zeer beperkt, maar naar men verwacht herbergen de zoutmeren een gigantische voorraad, die alleen nog maar wacht op investeringen. Om die reden probeert Evo Morales de banden met een aantal autofabrikanten verder aan te halen. Daarbij geldt dat Bolivia zelf betrokken zou moeten worden bij de productie van de betreffende auto's en dat het contract niet beperkt blijft tot de levering van grondstoffen. Bolivia beschikt naar verwachting over een derde tot de helft van de totale wereldvoorraad aan lithium. En dat schept een sterke onderhandelingspositie.

Marion spreekt nauwelijks Engels, wij spreken nauwelijks Frans, dus soms stappen Marion en Ingrid maar over op het Spaans. Jeremy spreekt gelukkig erg goed Engels, hij zat een jaar in Australië. Ernesto's broer bestuurt de andere 4WD, samen met onze kokkin Emma en vijf Fransen.

Onderweg houden we afstand van elkaar vanwege het stof en ontmoeten elkaar op de officiële stopplaatsen en – naar blijkt – als we pech hebben. Al snel gaat onze motorkap open en wordt er druk gesleuteld. Het landschap is vanaf het begin prachtig, dus ons hoor je niet klagen. De reparatiestop is precies op een mooi uitkijkpunt. Na de lunch klimmen we naar 4.670 meter hoogte naar het verlaten dorp San Antonio de Lipez. Nog snel schieten er een paar chinchilla's weg. Er woonden 400 jaar lang mensen, maar uiteindelijk was het toch te koud en vertrokken de laatste 20 inwoners in 1989.

Kort na elkaar krijgen we twee lekke banden en zijn we door onze reservewielen heen. Er mogen nu verder geen gekke dingen meer gebeuren. Alhoewel het al gek genoeg is om als Hollander op 4.840 meter hoogte rond te rijden. Ingrid begint zich hierdoor steeds beroerder te voelen en als we – na in totaal 320 kilometer – aan het begin van de avond aankomen in het dorpje Quetena (4.125 meter), is het doek gevallen en gaat ze misselijk en met een bonkend hoofd naar bed. De rest van de groep stort zich op een heerlijke avondmaaltijd, Ernesto en Sergio repareren de lekke banden.

Dinsdag 1 mei – dag 2 van de excursie

Na een koude nacht (in Salar de Uyuni zijn de temperatuurverschillen enorm; van +30°C overdag tot -30°C 's nachts!) beginnen we de dag met cocathee, het schijnt goed tegen hoogteziekte te zijn. Onze chauffeurs zijn druk aan een van de auto's aan het lassen, het lijkt die van ons wel. Maar ze hebben alles onder controle en even later hobbelen we door de straten van Quetena.

De plaatselijke fanfare speelt alsof hun leven er vanaf hangt; niet voor ons, maar voor een groep hardlopers die in aantocht is en hier de eindstreep hoopt te halen. Op ruim 4.000 meter 10 kilometer hardlopen, wij maken er een diepe buiging voor. En daar hebben we ook alle gelegenheid voor, want we moeten wachten tot de laatste loper binnen is. Onze chauffeurs doden de tijd met wat preventief sleutelwerk.

Die dag trekt een prachtig desolaat landschap aan ons voorbij, verder dan het oog rijkt. We rijden door Reserva Eduardo Avaroa en maken de ene mooie stop na de andere: het schitterend gelegen Laguna Verde - Sol de Mañana, een thermisch gebied op ruim 4.800 meter met kolkende modderpoelen en overal stoom – Laguna Colorada, rood gekleurd door de algen en een geliefde plek voor flamingo's. We zien de James' flamingo, met een grotendeels gele snavel.

En al die uren zien we verder geen mens, net als op de andere dagen. Regelmatig zien we grote groepen gedomesticeerde lama's, met kwastjes aan de oren zodat iedereen weet van wie ze zijn. Ze trekken zich nergens iets van aan. Maar ook af een toe vicuña's, een wilde lamasoort, die een stuk schichtiger is. Na een dag vol indrukken strijken we na een rit van 280 kilometer neer in het dorpje Villa Mar. Pal naast ons onderkomen wordt een kudde lama's bij elkaar gedreven voor de nacht.

Woensdag 2 mei – dag 3 van de excursie

We beginnen de dag met Valle de Rocas, een gebied met de meest bizarre rotsformaties. Voor Vincent is het een waar fotoparadijs. Sommige hebben namen, zoals de Condorrock en de Champignonrock. Wat erosie allemaal wel niet kan doen! Ook de diep uitgesneden Anaconda Canyon is erg fotogeniek en de lunchplek bij Laguna Negra is subliem. We zitten nog steeds ruim boven de 4.000 meter. Soms kun je haast niet geloven dat je het allemaal meemaakt.

De weg naar Uyuni is lang en eentonig, maar we hebben geluk met het weer. Het is rustig en zonnig, terwijl het er om bekend staat guur en koud te zijn. Een paar kilometer voor Uyuni bezoeken we het Cementerio de Trenes, waar een grote collectie stoomlocomotieven en wagons weg staat te roesten in het winderige en desolate landschap. Het herinnert aan de glorieuze tijden dat de treinen af en aan reden, gevuld met erts uit de mijnen.

In Uyuni boeken we snel een vliegticket naar La Paz voor overmorgen en dan rijden we door naar Colchani en nemen onze intrek in een heus zouthostel; de muren, tafels, banken en bedden zijn allemaal van zout gemaakt. Een mooie voorbereiding voor ons bezoek aan Salar de Uyuni. Vandaag hebben we 280 kilometer afgelegd.

Aan het eind van de middag rijden we naar de rand van de zoutvlakte en maken een onvergetelijke zonsondergang mee. Er staat een laagje water op de zoutvlakte en de spiegeling is beeldschoon! We maken de gekste sprongen voor de ultieme foto en rijden daarna terug naar ons zouthostel waar we van een heerlijk diner genieten.

We overnachten voor het eerst ergens waar ook plaats is voor een tweede groep en we vinden alles best, zolang het maar geen Israëliërs zijn. Meteen na hun diensttijd gaan veel van hen in een groep op pad. Na een strak regime van een paar jaar gaan ze helemaal los en houden geen rekening met anderen. Er rijdt een auto de oprit op. Jeremy gaat kijken en komt als een geslagen hond terug: "Het zijn Israëliërs." Verschillende mensen krimpen ineen, tot Jeremy roept: "Grapje!" Opgelucht gaan de Fransen aan de wijn en het bier en bedenken alvast leuke poses voor morgen. Wij gaan lekker onder een enorme berg dekens liggen en hopen dat we er 's nachts niet uit hoeven, want het toilet is buiten.

Donderdag 3 mei – dag 4 van de excursie

Om 5 uur gaat de wekker al en nog voor zonsopkomst rijden we met de twee jeeps de onmetelijke Salar de Uyuni op. Zover je om je heen kunt kijken zie je alleen maar zout. Er is verder niemand, alleen wij, maar wat is het ontzettend koud! Onze chauffeurs hebben de oplossing. De achterdeuren gaan open en er wordt een compleet ontbijtbuffet uitgestald. Uiteraard inclusief gloeiend hete thee en koffie waar de damp vanaf slaat.

De zonsopkomst is minder indrukwekkend dan de zonsondergang van gisteren, maar daarna begint de pret: foto's maken!

Door de onbegrensde vlakke, heb je geen horizon en daardoor kun je de gekste foto's maken. Het is een beetje lastig uit te leggen. Je staat misschien tien meter achter elkaar, maar op de foto ziet het eruit alsof de achterste heel erg klein is. De voorste zit bijvoorbeeld op de grond en houdt zijn hand omhoog. Door te passen en te meten gaat de achterste zó staan dat het lijkt alsof hij inimini op de hand van de voorste staat. De Fransen hebben zelfs een aantal attributen meegenomen zoals een grote lepel en een lege wijnfles. De mogelijkheden zijn eindeloos. Ze hebben gisteren de gekste dingen bedacht en voor we het weten zijn we twee uur verder. We rijden terug via een gebied waar het zout gewonnen wordt. Met de hand worden oude trucks volgeschepen.

Na een laatste lekkere lunch van Emma zit het er op, we kunnen terug kijken op vier geweldige dagen. Besneeuwde bergtoppen, groepen lama's, meren in afwisselende kleuren, flamingo's, eindeloze vlaktes, de meest bizarre rotsformaties. Echt het hoogtepunt van onze reis, soms letterlijk. Zelfs Vincent verzuchtte regelmatig: "Ik geloof dat dit het mooiste is wat ik ooit gezien heb!" En dat wil toch wel wat zeggen.

In Uyuni nemen we onze intrek in Hotel Avenida. Eindelijk weer een eigen toilet en een warme douche in het verschiet. We lopen wat rond over de markt en nemen een verse jus. Het is heerlijk weer en van de dame van het hotel horen we dat het een paar dagen geleden nog erg koud en guur was. Met een taxi gaan we nogmaals naar Cementerio de Trenes voor een hele rits foto's. Het is er uitgestorven. We lopen terug naar Uyuni en duiken een pizzabar in. 's Avonds staat Vincent tierend onder de douche, die is namelijk koud. Ingrid stelt het nog maar een dagje uit. We bellen nog even naar Silver of hij ons morgen van het vliegveld van La Paz wil halen.

Vrijdag 4 mei – terug naar la Paz

Het is nog vroeg als we opstaan, Uyuni is uitgestorven. Het kost wat moeite om een taxi te vinden, maar uiteindelijk rijden we dan toch TAM Airport op, het militaire vliegveld waar ook burgervluchten vertrekken. Het gebouwtje is fonkelnieuw, maar nog niet af. Geen elektriciteit, geen stoelen, geen afvalbakken, geen toiletten. Helemaal niets. De vlucht heeft een uur vertraging vanwege regen in Sucre. Militairen staan om onduidelijke reden in rijen opgesteld, een zwerfhond scharrelt er tussendoor. En dan stijgen we eindelijk op in een vliegtuigje met 40 stoelen waar net de helft van bezet is.

Na een tussenstop in Sucre vliegen we door naar La Paz. Silver wacht ons al op, het is fijn om weer terug te zijn. Corien zit in Nederland voor een medische check, haar kinderen zijn bij vriendjes ondergebracht, maar gelukkig hebben we de sleutel en kunnen gebruik maken van haar huis. Salta is blij met gezelschap en springt uitgelaten alle kanten op en we zien zelfs een kolibrie in de tuin. Eigenlijk hebben we zin om een beetje bij te komen en rond te hangen, maar we moeten helaas in de stad wat dingen regelen.

We willen met het openbaar vervoer naar Copocabana, met een mountainbike the most dangerous road afscheuren en te voet een Incatrail lopen. Maar in welke volgorde? En via welk bureautje? We slenteren door de straatjes van La Paz, en dat is door de hoogte en de hoogteverschillen al moeilijk genoeg, maar we komen geen stap verder. Om moedeloos van te worden. Dit zijn duidelijk de mindere momenten van een ongeorganiseerde reis. Maar als we binnenlopen bij Tracks Travel, valt ineens alles op zijn plaats. Het is een leuk bureautje dat door een Hollandse wordt gerund, dus dat praat lekker makkelijk. En dan hebben we ineens voor overmorgen de Chorotrail geboekt en doen we de deathroad op een van de laatste dagen. Op de een of andere manier klinkt het heel logisch om je op de laatste dag eventueel in het ravijn te storten.

En ze heeft ook nog een leuke eettip: Dumbo's. De ijssalon beneden met krijgende kinderen en keiharde rotmuziek belooft weinig goeds. De verwachtingen zijn dan ook niet erg hooggespannen, maar het is boven toch leuk! Het zit helemaal vol met locals, maar na enig zoeken vinden we twee vrije stoelen aan een kleine ronde tafel. Het eten wordt besteld en binnen 15 minuten staat het op tafel. Het smaakt voortreffelijk! Inmiddels zijn we behoorlijk afgedraaid en willen we gewoon naar huis. Maar nergens een taxi te vinden die ons naar Calacote wil brengen, waarschijnlijk omdat ze verwachten daar geen passagiers voor de terugweg te vinden. Een paar politiemannen leggen ons uit hoe we bij de trufi's moeten komen en hopelijk lukt het wel om met een groepstaxi weer thuis te komen.

We lopen die kant op en stuiten ineens op een groepje ME-ers. Van de andere kant komt een grote groep demonstranten. Dit keer zijn het de dokters en velen hebben hun witte jas aan. Vanaf de rotonde kunnen we alles goed zien, het verkeer is natuurlijk inmiddels al lang stilgelegd. Maar dan 'omsingelen' de demonstranten onze rotonde en beginnen vuurwerk naar de ME te gooien. Misschien toch niet zo'n strategische plek. Ineens beginnen de demonstranten weg te rennen, uitgerekend de straat in waar wij een trufi hopen te vinden. Misschien kunnen we er nog net tussendoor schieten, maar dan belanden we ineens in een wolk traangas. Dit is weer een heel nieuwe reiservaring voor ons, niet eerder zoiets meegemaakt.

Met branderige ogen en keel weten we via een omweg toch bij de trufi's te komen. We zijn de eerste passagiers en hebben geen zin om te wachten tot hij vol is. En in plaats van 3 bolivianos p.p. betalen we 20 bolivianos voor de hele trufi, de prijs van een taxirit. Wat werkt het toch allemaal praktisch hier! Het branderige gevoel is inmiddels verdwenen en duurde niet langer dan vijf minuten. Onderweg zien we voetballende dames. Hun vlechten veren op en hun rokken ruisen terwijl ze op hun schoentjes achter de bal aan rennen.

Als we terug zijn, blijken er gasten te zijn; Hollandse vrienden van Corien uit Sucre. Ze blijven één nachtje. Ingrid wast eindelijk na twee weken stof haar haar. Eindelijk die lang verwachte warme douche!

Zaterdag 5 mei – Valle de las Animas

Bij het ontbijt krijgen we van een van de gasten meteen al een goed tip over hoe we onze tijd in Copocabana in kunnen vullen. Het is inmiddels al laat als we op bus 42 richting Valle de las Animas stappen. Voor 3 bolivianos kunnen we samen een half uur hossen over een weg vol kuilen. Het stof waait onbelemmerd de bus in. Eigenlijk weten we niet precies waar we er het beste uit kunnen stappen, met als gevolg dat we veel te

vroeg uitstappen en nog een behoorlijk stuk over de stoffige weg omhoog moeten lopen. Dankbaar aanvaarden we een lift van een aardige dame met haar zoon.

We genieten van het uitzicht over de Valle de las Animas, al zie je ook hier de bebouwing van La Paz oprukken. La Paz is omgeven door de berg Illimani, dus het wordt steeds lastiger om de stad uit te kunnen breiden. Helaas lukt het niet om er een mooie wandeling te vinden. Tja, zo gaat dat als je het ongeorganiseerd doet, dan lukken sommige dingen niet. We besluiten terug te lopen naar de plek waar we uit de bus waren gestapt, maar dan via een alternatieve route. Via allemaal leuke weggetjes dalen we af, twee grote honden lopen met ons mee. Uiteindelijk komen we weer bij de bushalte en gelukkig kunnen we snel instappen. Al met al was het een mooie dag, behalve al dat gezoek, maar als we het van te voren hadden geweten dan hadden we het waarschijnlijk niet gedaan.

Weer terug in Calacote gaan we op zoek naar een schoenmaker, want Ingrids zool hangt half los en dat is niet echt handig met een driedaagse trekking op het programma. Helaas, hij heeft een vrije dag, dus het wordt een tube lijm. De rest van de dag lummelt Ingrid een beetje rond: de was doen, kaarten schrijven, mailen. Heerlijk even niks.

Vincent pakt een taxi naar de stad. Onderweg zit hij hoe een hoog kruis de weg over gedragen wordt, op de voet gevolgd door een bonte stoet vrouwen met bolhoedjes. Bij Tracks Travel probeert hij de bus naar Copacabana te reserveren, maar helaas: de transportsector staakt. Again!

In La Paz valt nog genoeg te ontdekken. Via wat pleintjes komt hij bij Calle Jaen, een pittoresk steegje met links en rechts bontgekleurde huizen. Uiteindelijk komt hij uit bij Plaza Murillo, het oudste plein van La Paz waar ook het Presidentieel Paleis staat. Het is erg levendig; er fladderen massa's duiven rond die vooral de kinderen graag willen voeren, vrouwen lopen rond om ijs te verkopen, bezoekers van het platteland lopen wat onwennig op hun paasbest rond, een bejaard echtpaar probeert wat bij te verdienen met zang en gitaar. Gewoon met een ijsje gaan zitten en mensen kijken, wat is er leuker?! Alhoewel: met chips en een rumcola in onze tuin gaan zitten en je verheugen op de dag van morgen, da's ook leuk!

Zondag 6 mei – Choro Trail dag 1

De wekker loopt al om vijf uur af, we moeten alles nog inpakken. Silver brengt ons in vliegende vaart naar het centrum, waar Patricio – onze gids voor de komende dagen – ons ophaalt. We gaan eerst voor de komende dagen boodschappen doen op de markt. Op z'n zachts gezegd zijn we wat verrast als Patricio een kip koopt, want die gaat natuurlijk geen 53 kilometer lopen. Want dat is wat ons te wachten staat de komende drie dagen. We starten op de Abra Chucura-pas (4.859 meter) en dalen af naar het dorpje Chairó (ruim 1.300 meter). Een tocht dwars door het Nationaal Park Cotapata, met een oppervlakte van 40.000 ha en hoogten tussen de 1.000 en 5.900 meter. Dat afdalen klinkt Ingrid heel relaxt in de oren.

We starten tegen tien onder een strakblauwe lucht. Het uitzicht over het desolate berglandschap is prachtig. Nu we nog zo hoog zitten, zijn er geen bomen en zien we zelfs geen spoortje groen. Na 400 meter afdalen zien we ruïnes van 700 jaar oud, die gebruikt werden toen dit Inca Trail werd aangelegd. Onderweg zien we van heel dichtbij volop lama's, één keer zelfs een kudde die beladen is met kleine bossen hout. Ook komen we

regelmatig bekenden van Patricio tegen, hij komt immers uit dit gebied. Ze zijn allemaal op weg naar La Paz om naar de markt te gaan, het stijgen lijkt ze weinig moeite te kosten. Ze zijn de hoogte gewend en lopen dit regelmatig.

Op ruim 4.000 meter is het tijd voor de lunch. Jawel, kip! Er drijft inmiddels wat bewolking binnen en na de lunch vervolgen we onze weg in de mist. In Chucura registreren we ons, het is het dorp waar onze gids woont. Inmiddels zitten we op 3.700 meter en hier begint het cloudforest. De vegetatie wordt steeds dikker naarmate we verder afdalen. Varens, baardmossen, mooie bloemen. Ingrid is er inmiddels achter dat het continu afdalen met een rugzak verre van relaxt is en ploetert voort; over stukken gras, rotsige paden, stenen bruggetjes.

Maar dan is daar Challapampa (2.825 meter), waar we zullen overnachten. Wat een fantastische plek. Het zijn een paar huizen aan een snel stromende rivier. Een hangbrug is onze laatste hindernis. En dan zit het er op voor vandaag: we hebben 17 kilometer gelopen en zijn 2.000 meter afgedaald. Patricio zorgt meteen voor cocathee, chocola en koekjes. Ingrid kikkert snel weer op, tot ze richting het hurktoilet strompelt; dat is redelijk slopend voor je knieën. Vincent haalt zijn hoofd open aan het dak. Tja, Bolivianen zijn niet echt groot, dus je moet vooral vaak bukken. We liggen al vroeg in de tent, we hebben onze slaapzakken en matjes niet voor niets uit Holland meegenomen. Het geluid van de rivier is het laatste wat we horen.

Maandag 7 mei – Choro Trail dag 2

Die ochtend protesteren de knieën van Ingrid hevig als ze zich uit de tent hijst. Er wacht ons vandaag weer een pittige afdaling. Patricio zorgt voor het ontbijt en de tent en daar gaan we weer. De zon schijnt, het belooft een mooie dag te worden. Na ruim drieënhalf uur komen we bij een hutje, we zijn al weer 600 meter afgedaald. Ingrid voelt zich misselijk en heeft geen fut, maar op deze plek heb je weinig te kiezen. Patricio zegt voorzichtig: "Maybe you should take some coca." Ingrid is de wanhoop inmiddels nabij en hapt gretig toe.

Met een wang vol cocabladeren gaat het weer bergafwaarts, tot aan Puente El Choro. Het is niet meer dan een hangbrug, waar we overheen moeten en daarna moeten we 170 meter zigzaggend stijl omhoog. Ingrid stapt van al haar principes af en staat haar rugzak aan Vincent af. En dan zijn we boven en wacht ons de beloning: een prachtig, weids uitzicht over de begroeide hellingen. Patricio maakt een heerlijke macaroni-salade en met hernieuwde energie lopen we weer verder. Een redelijk vlak stuk (eindelijk!) brengt ons naar de campingplaats Buena Vista. En inderdaad, het uitzicht is erg mooi en er staan allemaal bloemen.

Maar wij dalen nog verder af richting de 2.000 meter. Hier zien we onze eerste twee vogels, en waarschijnlijk ook alleen maar omdat Patricio ze ons aanwijst. Ze zijn prachtig blauw en groen, met lange staarten. Er volgt weer een pittige klim naar een vlakker gedeelte. En na een laatste geleidelijke klim komen we bij campamento San Francisco, op ruim 2.000 meter. We zitten tussen de bananenbomen en zetten snel de tent op voor het donker wordt, want er is hier natuurlijk geen elektriciteit. Na de 17 kilometer en bijna 1.000 meter afdalen van vandaag is het hurktoilet voor Ingrid inmiddels een ware martelgang, maar het avondeten bij kaarslicht maakt veel goed. We kruipen al vroeg de tent in. Inmiddels zijn we zoveel afgedaald dat het in de slaapzak veel te warm is. 's Nachts valt er een buitje en het voelt allemaal erg broeierig.

Dinsdag 8 mei – Choro Trail dag 3

Vandaag is het al weer de laatste dag van de trekking, de laatste 19 kilometer. Het ontbijten en inpakken van de spullen kost relatief veel tijd, omdat we alles in het donker moeten doen. Nog voor zeven uur vertrekken we en beginnen meteen stevig af te dalen om een riviertje over te steken. En jawel hoor: daarna volgt er een steile klim van 180 meter om het dal weer uit te komen. Vincent valt flink in de prijzen; niet alleen omdat hij Ingrids rugzak weer draagt, maar ook omdat hij zijn hoofd weer flink stoot op dezelfde plek als eergisteren.

Patricio koopt voor Ingrid een nieuwe voorraad cocobladeren, hier vlakbij geteeld en daarmee is ze klaar voor het volgende stuk naar Sandillani, een bloemrijke oase van een 80-jarige Japanner. Er staan enorme agaves met bloemstengels van wel vijf meter lang. Maar Ingrid schiet meteen door naar het piepkleine winkeltje om wat chocola te scoren. Ingrid ruikt de stal en loopt steeds sneller, de vlakke gedeeltes gaan vrijwel moeiteloos. Vincent stoot voor de zoveelste keer zijn hoofd aan een (voor ons te) laag afgekapte tak. En daar zien we dan eindelijk beneden ons het eindpunt liggen: het dorpje Chairó. Om half twee ploffen we na 56 kilometer neer op een veranda van een winkeltje annex restaurantje. De voldoening is enorm, en bij Ingrid is er ook vooral de opluchting dat het er op zit.

Met een taxi rijden we het doodlopende dal uit en hobbelen naar Coroico, een vrij toeristisch bergdorp op 1.750 meter hoogte. Hier vertrekt hopelijk een bus naar La Paz, er wordt namelijk sinds twee dagen weer gestaakt in de transportsector. Maar goed dat we niet in La Paz zaten, want dan hadden we weer geen kant op gekund. We hebben geluk, er staat een minibus op het punt te vertrekken en we passen er nog net in. We klimmen over een pas van ruim 4.600 meter en dalen daarna af richting La Paz.

Vlak voor de stad stuiten we op een blokkade. Onze chauffeur keert om en pakt off road een alternatieve route om de blokkade te omzeilen. Na veel gehobbel en wat angstige momenten van Ingrid vanaf de voorbank rijden we de hoofdweg weer op. Maar de vreugde is van korte duur, want al snel stuiten we op de volgende blokkade. Nu moeten we toch echt uitstappen en een stuk lopen. Overal heerst een gemoedelijke sfeer en het is ook wel lekker om even op vlak terrein uit te lopen. Het laatste stukje naar het centrum kunnen we dan toch – via de nodige omwegen – met de taxi en van daaruit pakken we een trufi.

Het was een enorm avontuur en we hebben veel mooie dingen gezien. Ingrid heeft nog nooit zo diep moeten gaan, Vincent heeft nog nooit zo vaak zijn hoofd gestoten. En de stakingen voelen inmiddels ook helemaal vertrouwd. Het is heerlijk om weer terug te zijn in het huis van Corien. We zijn gesloopt. Eigenlijk hadden we morgen al weer door willen gaan naar Copacabana, maar dat kregen we vóór de trekking niet geregeld doordat er overall gestaakt werd. Achteraf zijn we er blij mee. Morgen doen we het rustig aan.

Woensdag 9 mei – nixen in La Paz

Ingrid voelt zich die dag hondsberoerd, misschien van alle vermoedissen en hoogteverschillen, en blijft zo ongeveer de hele dag in bed liggen. Vincent gaat met Salta geld pinnen, want het is niet helemaal duidelijk of dat de komende dagen kan. Verder bezoekt hij de Valle de La Luna maar echt bijzonder is het niet en regelt de buskaartjes voor morgen.

Donderdag 10 mei – Naar Copacabana

We nemen zo min mogelijk bagage mee voor de komende dagen. Om half zeven zou Silver ons ophalen, maar hij is in geen velden of wegen te bekennen. Dan pakken we maar een andere taxi. De bus zit helemaal vol met toeristen, allemaal op weg naar het Titicaca meer. Het duurt een hele tijd om uit het drukke La Paz te komen en we moeten ook nog met boten het water over; de bus op een grote platte schuit en wij op een apart bootje. Je komt hier ogen te kort, zoveel gebeurt er!

En daar is hij dan eindelijk: Lago Titicaca, gelegen op 3.810 meter en maar liefst 190 bij 80 kilometer, ongeveer een vijfde van de oppervlakte van Nederland. We rijden er een hele tijd langs via een bochtige weg tot we uiteindelijk aankomen in Copacabana. Dat klinkt heel hip en doet je meteen denken aan Barry Manilow en bikini's maar het blijkt een relaxt klein plaatsje te zijn waar nauwelijks auto's rijden en niemand haast heeft. Het Braziliaanse Copacabana is trouwens vernoemd naar dit Boliviaanse dorpje. De maagd Maria in de kapel van Copacabana zou namelijk ooit een aantal Braziliaanse zeelieden gered hebben die in een storm op het Titicacameer terecht waren gekomen.

We nemen onze intrek in Hostal La Aldea del Inca en lopen naar de boulevard. Zelden zoveel hippies bij elkaar gezien, die de hele dag met een gitaar maar wat rondhangen. Over de terrasjes schalt Bob Marley. Het contrast met de plaatselijke bevolking is groot en je vraagt je dan soms af hoe leuk ze dit zelf allemaal vinden.

Vincent gaat het stadje verkennen, Ingrid gaat verre van fit op bed liggen. Hopelijk gaat het morgen beter, want dan willen we Isla del Sol te voet doorkruisen. Het wordt hoog tijd voor wat groffer geschut; op het marktje kopen we van een oude man een flinke zak met coca en Ingrid begint er maar meteen aan. Een oude hippie kijkt perplex naar deze twee degelijke Hollanders.

's Avonds kijken we vanuit ons hotelraam uit op een pleintje waar in het licht van de straatlantaarns een groep dames een partijtje voetballen, inclusief vlechten, rokken en lakschoentjes. Copacabana, een stadje vol contrasten!

Vrijdag 11 mei – Isla del Sol

Als we om half acht de ontbijtkamer in stappen, is er nog weinig te beleven. De jongen van het hotel zit wat onhandig in de keuken te rommelen en een gebakken ei lijkt ver weg. Dan maar een snel ontbijtje op straat, nog net voor de boot ons naar Isla del Sol brengt. Het is een tocht van zo'n tweeënhalf uur. Het meer is prachtig blauw, de zon schijnt lekker en verder zitten we vooral in de herrie en stank van de motor. En dan meren we aan in Challapampa, in het westen van Isla del Sol. Het overgrote deel van de passagiers blijkt met een dagexcursie mee te doen. Wij hebben wat lichte bepakking bij ons en willen dwars over het eiland naar Yumani lopen om daar te overnachten.

We lopen over de kam in oostelijke richting, links en rechts is het uitzicht onvergetelijk mooi met nauwelijks toeristen. En dan te bedenken dat dit in de 16^{de} eeuw een van de belangrijkste religieuze plekken van de Andes was. Ingrid is nog steeds niet fit en zwoegt boven de 4.000 meter het 21 kilometer lange pad omhoog richting Yumani.

Eigenlijk willen we in Yumani beneden bij het haventje slapen maar het hoge gedeelte is zoveel mooier. Dan morgen maar een stuk extra lopen. De kamers zijn wel wat duurder

hier (80 bolivianos per persoon), maar dat is ook wel logisch: we zitten op een eiland, er zijn geen auto's, alles moet met ezels naar boven gebracht worden. Met een bord spaghetti genieten we op het terras van de schitterende zonsondergang. Vincent ligt al om half acht te pitten onder een dik dekbed en een dubbele laag dekens. Non-stop tot zes uur, het is hier totaal donker en doodstil.

Zaterdag 12 mei naar Sorata

We zien een mooie zonsopkomst op de kam, de zon schijnt precies onze kamer in. We zouden vanaf acht uur kunnen ontbijten, maar dat wordt natuurlijk weer later (naast de stakingen lijkt dit de tweede rode draad door onze reis te worden) en wat erger is: zonder koffie! Toch weet Vincent via Yumani 1 en 2 toch 200 meter steil af te dalen naar het haventje. Voordat de boot vertrekt is er nog precies genoeg tijd om op een mooi gelegen terras een kop thee en koffie te scoren. Deze keer zitten we binnen in de boot. Twee lokale vrouwen zijn met hun koopwaar onderweg naar de markt van Copacabana, Ingrid koopt handschoenen en een sjaal van lama-wol.

In ons hostel halen we de rest van onze bagage op en kachelen in een propvolle toeristenbus Copacabana uit. Bij de veerpont is het gaan waaien; de passagiersboot wordt heen en weer gegooid, de busboten waaien helemaal uit de richting. Wat is ons plan? Er gaan geen bussen rechtstreeks naar Sorata, we zouden eerst terug moeten naar La Paz en de volgende dag weer naar Sorata. Dat kost ons een dag, dus dat moet anders kunnen. Oftewel, wij stappen halverwege uit in Huarina waar de weg zich splitst: rechtsaf terug naar La Paz, linksaf naar Sorata.

En daar sta je dan ergens halverwege de middag in de middle of nowhere. Als er al een minibus langs komt voor Sorata dan zit hij propvol. We hebben duidelijk misgegokt, maar wij niet alleen: een Frans gezin met vijf jonge kinderen heeft hetzelfde plan en ook zij komen niet weg. Uiteindelijk pakken we een taxi die op weg is naar Sorata, waar de chauffeur woont. Hij vraagt 150 bolivianos. Het is meer dan we ooit voor een taxi uitgegeven hebben, maar het lijkt geen onredelijke prijs. We besluiten het te doen want we hebben er absoluut geen vertrouwen in dat ons dat nog met een mini-busje gaat lukken.

Onze chauffeur heeft een onverwacht lucratieve dag, wij een mooie rit. Het avondlicht, de akkers met de haver in schoven, op de achtergrond de besneeuwde toppen van de Illampu. Er is zelfs nog tijd voor een uitgebreide fotostop. Als we stijgen, komen we in de mist. Op 4.120 meter begint de afdaling door een mooi bergachtig gebied. Het laatste stuk is niet geasfalteerd en zo hossen we richting Sorata waar we na bijna twee uur rijden aankomen. Het ligt op 2.695 meter hoogte in een werkelijk schitterende vallei. In onze reisgids lezen we: 'Sorata has without a doubt the most beautiful setting of any town in Bolivia.' Het stadje raakte een tijd in diskrediet, nadat het in september 2003 door een blokkade van ontevreden boeren een aantal dagen werd afgesneden van La Paz. Daardoor kwamen honderden toeristen en reizigers daar vast te zitten. Het leger greep in om de blokkade te breken, waarbij een boer werd gedood.

Dan begint de zoektocht naar accommodatie: het eerste heeft een gedeelde badkamer, de tweede vindt Ingrid afgrijselijk terwijl Vincent het juist geweldig vindt, het derde daalt zover af dat we halverwege toch weer terugsjokken naar de tweede: Recidencial Sorata. Onze kamer lijkt wel een balzaal met allemaal oude meubels en een plafond meer dan

vijf meter hoog. Bepaald geen knus onderkomen. Ingrid vindt het net een morbide museum, Vincent zwijmelt: "Wat een koloniale en unieke kamer, fantastisch zoiets!"

We eten een heerlijke pizza bij een knorrige Boliviaanse. We zitten buiten en hebben perfect zicht op de plaza en het leven eromheen. Als het bijna donker is komen ook eindelijk de Fransen aan in Sorata. Pa gaat op zoek naar een onderkomen. Succes!

Zondag 13 mei – wandelen rondom Sorata

Het beloofde ontbijt om half negen is nergens te bekennen. Dan maar naar onze knorrige Boliviaanse voor een heerlijke sandwich queso. Ingrid vraagt om zout maar krijgt het niet ('Dat zit er al op'). Even later vraagt Vincent met knikkende knieën om de boter, maar na een 'Que?' druipt hij weer af.

Het is marktdag in Sorata, maar wij laten ons met een taxi voor 40 bolivianos naar de Gruta de San Pedro brengen. De twaalf kilometer lange bergweg is al vier maanden onder construction en volgens de taxi chauffeur gaat dat nog drie jaar duren. Kortom: stof en diepe kuilen, maar met een spectaculair landschap met akkers op de steile hellingen hossen we naar de Gruta. We dalen bijna 300 meter af, terwijl in het wandelboekje 150 meter stond. Ai, dat moeten we straks ook allemaal weer omhoog.

Maar we beginnen met een bezoek aan de grot. We komen uiteindelijk uit bij een kristalhelder, ondergronds meertje, dat we met een tuttige vierpersoons waterfiets overbruggen. Echt soepel loopt hij niet en we moeten onze twee Boliviaanse medepassagiers regelmatig aansporen om ook mee te trappen. Als een ervaren stuurman meert Vincent aan langs de steiger, waarna we nog een laatste stuk omhoog klimmen. Als we weer terug gefietst zijn, komt ons een horde dagjesmensen tegemoet. We zijn blij als we de grot weer uit zijn, het is er erg warm.

Over de weg lopen we terug richting Sorata. Gelukkig zijn er weinig auto's, dus we hebben weinig last van het stof. Het uitzicht is ontzettend mooi, zeker als we de besneeuwde toppen van de Illampu en de Ancihuma zien liggen. Sorata ligt aan de voet ervan. In 1791 is Sorata op een bijzondere manier ingenomen (het lag strategisch enorm gunstig en was dus zeer geliefd): een leger van 16.000 soldaten bouwde boven Sorata een ring van dijken. Het smeltwater van de Illampu hoopte zich daar op. Toen de vloedpoorten werden geopend werd Sorata weggevaagd en kon gemakkelijk ingenomen worden.

Vlak voor Sorata lassen we een stop in bij Café Illampu. We zitten in de prachtige tuin met zelfgebakken notentaart en een lassie. Het was door de zon en de hoogte best een pittige klim. De laatste kilometers zijn erg stoffig door de vele passerende jeeps, dus we komen behoorlijk goor weer aan in Sorata en Vincent bestelt op ons vaste adresje onmiddellijk een Pacea. Het bier schuimt meer dan normaal: is dat omdat het Boliviaans bier is of komt het door de hoogte?

We hebben flinke trek en bestellen soep, pizza en patat. Omdat we inmiddels vaste gasten zijn, ontdooit onze Boliviaanse steeds meer. Ze lijkt nu eerder schuchter dan knorrig en glimlacht zelfs af en toe. Tijdens het eten hebben we perfect zicht op het laden en lossen van de minibusjes en de 4WD Toyosa Landcruisers, twee chauffeurs die enorme ruzie krijgen, jonge kinderen die nog tot laat op straat rondrennen. Nou ja, laat; wij liggen er om half negen in, dat is voor ons inmiddels behoorlijk laat.

Maandag 14 mei – terug naar La Paz

Ons laatste ontbijtje, het is erg rustig op straat en het is totaal onduidelijk hoe laat de bus naar La Paz vertrekt. Ingrid kuiert wat rond en vindt per toeval een minibusje dat al over vijf minuten naar La Paz vertrekt. Snel zoeken we een plaatsje. De chauffeur snijdt vlijmscherp de bochten af, verkeer is hier eigenlijk niet. Naast Vincent haalt een vrouw de ene na de andere appel onder haar vijf rokken vandaan. Tot ze in slaap sukkelt en Vincent helemaal klem zet. Haar hoedje valt op zijn schoot. Ingrid heeft helemaal geen tijd om in slaap te vallen; onderweg worden allerlei snacks gekocht die via Ingrid doorgegeven worden. Ook de betalingen lopen via haar en ze gooit de deur open en dicht. Het is hard werken, waar wel aan gratis ritje tegenover had kunnen staan. Maar ach, 17 bolivianos voor 115 kilometer is al haast voor niks.

Rond de middag zijn we al in La Paz, waar we meteen een taxi naar Tracks Travel pakken om onze fietsexcursie over 'The World's Most Dangerous Road' te boeken. Dat soort uitstapjes kun je maar beter een beetje aan het eind van je reis doen. Aly heeft nog een lunchtip voor ons: in het toprestaurant van het Presidente Hotel. We zien er bepaald niet tip-top uit met onze rugzakken en een broek waar twee weken stof op zit. Toch worden we in dit vijf-sterren hotel als vorsten behandeld en genieten we volop: van het prachtige zicht over de Plaza Illampu, de kathedraal en de besneeuwde bergtoppen. Maar natuurlijk vooral van het lamavlees met majoraan. En dan zijn we eindelijk weer terug bij Corien, de wasmachine, de lekkere douche.

Dinsdag 15 mei – excursie over The World's Most Dangerous Road

Vandaag gaat het gebeuren: met de mountainbike als een raket The World's Most Dangerous Road af. Deze oude verbindingsweg tussen La Paz en Coroico daalt in 64 kilometer meer dan 3.500 meter af. Wij starten halverwege bij een meer op 4.600 meter hoogte, maar het is nog altijd 1.250 meter down over het asfalt (om erin te komen) en daarna 1.660 meter down over de dead road. We beginnen in de zon met onze beschermende kleding en helm. Je kunt je afvragen wat je daar mee op schiet bij een loodrechte afgrond van 1.000 meter.

De weg is erg slecht en smal. Iedereen rijdt links, zodat chauffeurs door het open raam goed kunnen zien waar de weg stopt en de afgrond begint. Sommige delen van de weg zijn maar drie meter breed. In de 'hoogtijdagen' kwamen hier jaarlijks honderden mensen om. Sinds 2006 is er een alternatieve route aan de andere kant van de vallei, het duurde meer dan tien jaar voor deze weg klaar was! Er rijdt nu nog nauwelijks gemotoriseerd verkeer over de oude weg, maar des te meer mountainbikes. Het is nu een van de populairste attracties hier.

Het schijnt een van de mooiste wegen ter wereld te zijn, of zoals de Lonely Planet het beschrijft: "... down between snow-capped peaks into the steaming Yungas." Ons is dit alles door opkomende mist volledig ontgaan. Misschien dat de route daarom niet eng was, want we hebben de afgronden niet gezien. Heel erg jammer! Of zou het komen omdat Hollanders nou eenmaal gewend zijn om op een fiets te zitten?

We komen aan in Yolosa, het eindpunt, met op het laatst in de klamme hitte nog een pittige klim naar een restaurantje. Zelden is een douche zo welkom geweest. Voor het eerst tijdens deze reis duiken er muggen op ons af. Na de lunch rijden we terug over de nieuwe weg, de nueva carretera. Het is nog steeds ontzettend mistig als we terug

klimmen naar La Paz. Met de minibus rijden we terug naar Calacote, naar Corien. Vincent heeft gisteren een shoarmatentje ontdekt, dus wij hebben onze bestemming al weer gevonden!

Woensdag 16 mei – naar Pampalarama

Langzaam maar zeker komen we bij het einde van onze reis, er staat nog één uitstapje op ons programma: naar Pampalarama, een prachtig gebied op nog geen 20 kilometer afstand van La Paz. Het is een tip van Corien en dus niet terug te vinden in de reisgidsen. Ze vraagt of Salta met ons mee mag; het is een straathondje uit het asiel dat letterlijk zit te springen om beweging.

Om half negen worden we met een taxi opgehaald door Roberto, onze gids voor de komende twee dagen. De taxichauffeur heeft duidelijk geen zin in stoplichten en rijdt een voor ons nieuwe route door de smalle koloniale straatjes van La Paz. Verwachtingsvol stuitert Salta op de achterbank heen en weer. De taxi slaat regelmatig af en met veel moeite krijgt de jonge chauffeur hem steeds weer aan de praat. Eenmaal buiten de stad is de motor oververhit, de dop knalt van de radiator. De chauffeur en Roberto gaan water halen en gooien er bijna vier liter bij. Daarna sukkelen we weer verder. We passeren een gehucht waar 60 gezinnen wonen, ze leven allemaal van hun lama's en alpaca's. Het is niet moeilijk om je voor te stellen dat landbouw in dit gebied niet mogelijk is.

Na bijna twee uur rijden arriveren we aan het einde van het dal bij het prachtig gelegen eco-lodge van Pampalarama met op de achtergrond besneeuwde bergtoppen. Er is alleen zonne-energie, de zon schijnt volop. Lauri, de dochter van Roberto wacht ons op met een lekkere kaas-tomaat sandwich. We nemen onze intrek in een van de tien kamers, Salta rent intussen non-stop als een idioot rond en kan het goed vinden met Negro, de grote zwarte huishond.

Roberto neemt ons mee voor een drie uur durende wandeling. Salta en Negro draven ook mee. Bij Ingrid gaat het allemaal door de hoogte een stuk moeizamer. We zitten hier op 4.468 meter hoogte en dat is een heel verschil met de 3.400 meter bij Corien thuis. We zien een kleine ijswaterval voor we bij Laguna Patalarama op 4.700 meter hoogte aankomen. Het is een onbeschrijfelijk mooie omgeving. Bij het meer gezeten laat Ingrid wat foto's uit Holland zien. Na de pauze klimmen we nog iets verder naar een mirador op 4.730 meter hoogte dat ons een prachtig zicht biedt op de in de verte gelegen Sagama mountain.

Vanaf nu dalen we alleen nog maar af en dat gaat op deze hoogte stukken gemakkelijker. We lopen naar de kleine Laguna Chakuta en daar is het een drukte van een belang door een grote groep alpaca's. Salta begint ze meteen op te jagen en de oudere lama's gaan meteen in de verdediging om de jonge dieren te beschermen. Gelukkig heeft Ingrid een sjaal bij zich en gelukkig luistert Salta goed en zo weten we hem gemakkelijk aan te lijnen tot we voorbij de lama's zijn.

Weer terug in het lodge heeft Lauri een lekkere lunch voor ons klaargemaakt. Daarna roeit Roberto met Ingrid over het meer. Vincent probeert op de kant de ultieme foto te maken met twee lama's op de voorgrond, maar Salta gooit flink roet in het eten door de lama's op te jagen en datzelfde gebeurt met een hele kudde die huiswaarts keert. Vincent is flink pissig, maar op Salta kun je moeilijk boos blijven. We gaan al vroeg naar

bed, het is hier inmiddels flink koud geworden. Salta ligt met de riem aan een bedpoot want anders zou hij het liefst tussen ons in gaan liggen. Wel lekker warm!

Donderdag 17 mei – Pampalarama

We zijn al vroeg wakker, Salta wil er graag uit maar alle deuren zitten op slot. Dan maar met een enorme sprong door het raam. Wij klimmen er achteraan en lopen naar het meer voor een onvergetelijke zonsopkomst. Het heeft vannacht gevroren. Na het ontbijt gaat Ingrid weer naar bed, beroerd van de hoogte. Vincent en Roberto gaan op pad richting een gletsjer op meer dan 5.000 meter hoogte. Salta trippelt mee.

Vincent schrijft: "De eerste 250 meter klimmen we continue, onderweg passeren we een oud huisje van mineraalzoekers. Het is hier totaal verlaten op wat dieren na: een abiskhatja, een groot soort eekhoorn en jakka jakka's, vogels met een spitse snavel. De omgeving is van een betoverende schoonheid. Boven ons een grillige bergwand die door het reflecterende licht op de gletsjer opgelicht wordt. Kabbelende bergbeken met ijs.

Roberto en ik weten toch een gesprek te voeren. Hij was vroeger aannemer en is al 50 jaar oud. Als hij mijn leeftijd hoort, gaat hij meteen een tandje harder lopen. Salta banjert overal doorheen en heeft de tijd van zijn leven. Hij blijft altijd bij ons in de buurt, behalve als hij achter de vogels aan gaat.

Om de hoek komt de maagdelijk witte gletsjer langzaam in beeld, we hebben dan 390 meter geklommen. Aan de voet van de gletsjer pauzeren we met sap en een reep. De gletsjer opklimmen lukt helaas niet want hij is te ijzig. Daarom klimmen we eerst verder over de scherpe stenen en proberen het op 4.900 meter opnieuw. Roberto hakt met zijn pikhouweel treden maar het blijft linke soep. Salto slipt met zijn vier pootjes ook weg en weet niet wat hem overkomt.

Via een losse steenhelling dalen we voorzichtig af en klimmen naar een mooi uitkijkpunt. Roberto verontschuldigt zich omdat we ons doel op 5.100 meter niet bereikt hebben. Ik ben echter allang tevreden. Na mineralen (brons?) gevonden te hebben, dalen we af richting de hut. Nu is het Salta die voorop loopt. De slimmerik ruikt de terugweg.

Bij de hut loopt een grote kudde alpaca's. Salta gaat even aan de riem en zo heb ik dan eindelijk mijn mooie lama-foto's. Ingrid is ook weer op de been."

Ingrid heeft het de hele dag rustig aan gedaan. Beetje op bed liggen, thee drinken, lezen, van de zon en het uitzicht genieten. Ook nu staat er weer een heerlijke lunch voor ons klaar. Salta ligt uitgeteld aan onze voeten. Later in de middag rijden we weer terug naar La Paz, Salta is gesloopt en slaapt de hele rit! Het Pampalarama-avontuur was weliswaar kort, maar onvergetelijk!

Vrijdag 18 mei – laatste dag in La Paz

Vandaag doen we het rustig aan, we hebben niet zo veel op het programma staan. Een ijsscoupe in het sfeervolle Salón de te, rondhangen bij Plaza Murillo met zijn presidentieel paleis en het parlamentsgebouw. Niet dat daar ook maar iets te zien is. Het plein is juist weer erg levendig: Bolivianen van het platteland die een dagje La Paz 'doen', massa's duiven, dames die een soort softijs verkopen. Al met al een heerlijk luierdagje!

's Avonds eten we nog één keer met z'n allen en daarna zeggen we Corien en haar kinderen gedag. Morgen moeten we echt heel erg vroeg weg is. Silver komt ons ophalen. Een laatste keer pakken we alles in.

Zaterdag 19 en zondag 20 mei – de terugreis

In alle vroegte sluipen we naar buiten. Een laatste aaitje voor Salta, we zullen dit leukste hondje ter wereld zeker missen! Silver is in geen velden of wegen te bekennen en dus lopen we naar de doorgaande weg en houden een taxi aan. Een laatste rit door een uitgestorven La Paz richting het vliegveld bij El Alto.

De terugreis is lang en vermoeiend. Na korte tussenstops in Lima en Miami landen we in Barcelona waar we een paar uur moeten wachten. Naar de stad dan maar! Wat vooral bij blijft zijn de orkestjes die met veel bombarie eindeloze sardanas spelen. Er wordt in grote kringen volop gedanst.

Na het laatste stukje landen we dan eindelijk in Amsterdam. Wat was het een prachtige reis, maar ook: wat was het een vermoeiende reis. De dagen erna niks geen last van een jetlag, alleen maar: slapen, slapen, slapen!